

Kdo se hrabe v koksu

Mám rád přirovnání. Jedním mě kdysi potěšila studentka, která napsala, že viděla v tramvaji slečnu, co byla *zmalovaná jako chodská kredenc*. Nic proti chodskému lidovému umění, jen se jeďte na tu krásu do Chodského muzea v Domažlicích podívat, ale to přirovnání mě naplnilo nadšením. A zcela nedávno jsem zajásal nad přirovnáním obdobným, ale světovějším: *Je zmalovaná jako Sixtinská kaple*. No není to, Michelangelo promine, nádhera?

Některá přirovnání jsou již zastaralá a málokdo jejich smyslu plně rozumí. Přesto se však používají. Tak například, když se o někom řekne, že *pije jako holendr*. Oproti běžné představě zde nejde o přirovnání s čackým Holanďanem (zatímco slovo *flámovat* pochází skutečně od Vlámů, jejichž region je dnes součástí Belgie, ale historicky patří k Nizozemí), ale s krupníkem. Krupník čili holendr bylo zařízení ve mlýně na výrobu krup. Jeho soukolí se velmi rychle otáčelo, a tudíž zahřívalo, a proto se holendr musel neustále chladit vodou, aby nevznikl požár, a té vody „vypil“ požehnaně.

Jiná přirovnání mají díky pomalu se zlepšující ekologické situaci šanci znovu přijít do oblíby. Úsloví *být oprsklej jako nádražní vrabec* bylo pro mou generaci srozumitelné, ale mé děti už vrabce téměř neměly šanci vidět. Nicméně

před několika lety jsem po dlouhé době vrabce opět uviděl. A to přímo nádražního! Bylo to na nádraží v Ústí nad Orlicí. A byl oprsklý. I zaradoval jsem se.

Nejen při návštěvě lázní, ale i leckterého parku si do dnes můžeme ověřit pravdivost přirovnání *krotkej jako lázeňská veverka*. Zato již málokdo na vlastní oči uvidí, jak se někdo v něčem *hrabe jako bába v koksu*, a kdyby se tak stalo, *čuměl by na to jako tele na nový vrata*, nebo – moderněji – *koukal by na to jako chleba z tašky*. A co asi tak znamená přirovnání *šahá na to jak na holý káňata*? Zato přirovnání *fláká se tam jako kravskéj vocas* asi porozumí i postmoderní obyvatel velkoměsta, který se díky jisté čokoládě domnívá, že jsou krávy fialové.

Proč že mám ta přirovnání rád? Zpestřují náš svět. Z pragmatického hlediska jsou nadbytečná. Je-li někdo například *blbej*, tak proč k tomu dodávat *jako tágo*, když navíc vůbec nechápu, proč zrovna jako tágo. A proč to ještě umocnit poznámkou, že *má IQ betonový podlahy*? Anebo proč stojí za to použít intelektuálně sofistikovaného úsloví *díval se na mě, jako bych byl sedmá odmocnina z podčerva*?

Je to nejspíš proto, že si s jazykem rádi hrajeme a že přirovnání vnáší do naší mluvy prvek hry, vtipu a, jak se říká, *tvrdí muziku*.

Ale dost už! Vždyť mám *řečí jako Palackej*.